ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
Регистрационен индекс Дата
ВСС 13654 30-10-2026

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ,
поставени от Андрей Георгиев – съдия в Софийски районен съд

на осн. чл. 29и, ал. 2 от ЗСВ

от Красимира Гончева Донева –
кандидат за изборен член на ВСС
от квотата на съдиите

ВЪПРОС: 1. Смятате ли, че информационните системи на съдебната власт отговарят на изискванията за сигурност и ако не – кои системи не отговарят и как следва да бъдат проверени и подобрени?

ОТГОВОР: Не бих дала обща оценка, че информационните системи на съдебната власт са сигурни или несигурни, без да разполагам с резултати от актуален, независим и професионално изготвен одит. Сигурността не може да се предполага — тя трябва да се проверява. Затова бих подкрепила цялостен одит на информационната сигурност, който да обхване не само техническата защита, но и начина на управление на достъпа, проследимостта на действията, защитата на личните и служебните данни, резервното съхранение и възможността за възстановяване при инцидент. Особено важно е да има ясни правила кой има достъп до информация, при какви основания и как се регистрират извършените действия. Трябва да съществува възможност за независимо установяване дали дадени данни са били достъпвани, променяни или заличавани и от кого, когато това е технически приложимо.

На първо място, това е Единната информационна система на съдилищата — ЕИСС, която съдържа основна информация за движението на делата и съдебните актове. Министерството на електронното управление е посочило, че през 2020 г. е извършена проверка за съответствие, а при последваща проверка през 2023 г. е установено изпълнение на дадените по-рано препоръки. Същевременно в отговор по заявление за достъп до обществена информация от февруари 2025 г. министерството е заявило, че не разполага с информация ВСС да е възложил одит на мрежовата и информационната сигурност на ЕИСС по чл. 360б, ал. 5 от ЗЗСВ. Това налага да се провери какво е актуалното състояние на системата и как е изпълнено изискването за одит.

На второ място, трябва да се отчете случаят с Единната деловодна информационна система — ЕДИС, използвана във Върховния административен съд и административните съдилища, за която ВСС съобщи във връзка с кибератака през януари 2025 г. Тогава беше

съобщено, че няма загуба на данни и не е установено изтичане към трети лица. Случаят обаче показа колко важно е системите да разполагат с ефективна защита, наблюдение и план за реакция при инциденти.

При система, която има пряко отношение към независимостта на съда, е необходимо да се проверява не само техническата защита, а и възможността за проследяване и независимо доказване на всяко разпределение, контрола върху администраторския достъп и регистрирането на всички промени. Проверката следва да обхване и Единния портал за електронно правосъдие, Единната информационна система за противодействие на престъпността, Централния уеб-базиран интерфейс за публикуване на съдебни актове, системите за измерване на натовареността и видеоконферентните връзки, както и обмена на данни между тях. При тези системи трябва да се проверяват защитата на личните и служебните данни, точността и целостта на информацията, правата за достъп, журналите на действията и възможността за възстановяване при технически или киберинцидент.

Бих настоявала за пълен регистър на информационните системи, ежегодни независими одити, публично отчетен напредък по изпълнението на препоръките и ясна отговорност за отстраняване на установените слабости. Разбира се, публичността трябва да е съобразена с необходимостта да не се разкриват технически подробности, които биха улеснили евентуални атаки. Бих поставила и въпроса за единна координация при киберинциденти, достатъчен капацитет на специалистите, резервни механизми за непрекъснатост на работата и редовно обучение на магистратите и съдебните служители.

За мен информационната сигурност не е само технически въпрос. Тя е гаранция за защитата на гражданите, за надеждността на съдебните актове и доказателствата, за проследимостта на действията в системите и в крайна сметка — за доверието в правосъдието. Електронното правосъдие може да бъде действително ефективно и прозрачно само когато е и сигурно, проверимо и устойчиво.

ВЪПРОС: 2. Кои са проблемите пред въвеждането на електронно правосъдие в съдилищата и как може да се подобрят инструментите за това?

ОТГОВОР: Според мен основният проблем на електронното правосъдие е, че дигитализацията не винаги води до реално облекчаване на работата на съда. Електронната система има смисъл не просто когато замества хартиения документ с електронен, а когато съкращава ненужните действия, улеснява достъпа до информация и позволява на съдията да съсредоточи времето си върху същинската правораздавателна дейност.

Необходимо е да се постигне пълноценна интеграция между информационните системи на съдебната власт и институциите, с които тя обменя данни. Не е оправдано една и съща информация да се въвежда

многократно, да се прехвърля ръчно между системи или да се изисква от страните да представят документи, с които друга държавна институция вече разполага и до които съдът има законен достъп. ЕИСС вече е интегрирана с редица външни системи и регистри, включително ЕИСПП, ЕПЕП, ЕДИС, регистрите на НАП и НОИ, Търговския регистър и Националната база данни „Население“. Следващата стъпка според мен не е просто да се увеличава броят на интеграциите, а да се провери дали обменът работи надеждно и двупосочно там, където е необходим, дали се избягва повторното въвеждане на данни, дали информацията се актуализира своевременно и дали грешките при обмена се откриват и отстраняват. Интеграцията трябва да води до реално облекчаване на работата на съда, без да се компрометират защитата на данните и процесуалните права на страните.

Електронните инструменти трябва да бъдат съобразени с реалната работа на съдията и съдебния служител. Система, която създава допълнителни операции, затруднява търсенето на информация или не позволява надеждно проследяване на движението на делото, не постига целта на електронното правосъдие. Необходими са съвместимост между системите, единни стандарти, надеждност, лесна употреба и реално намаляване на административната тежест за съдиите и съдебните служители. Целта не е просто съдът да работи електронно, а да работи по-ефективно, по-сигурно и по-достъпно. Електронното правосъдие трябва да бъде инструмент за по-добро правораздаване, а не допълнителен административен товар за магистратите и гражданите. Технологиите трябва да освобождават време за същинската правораздавателна дейност, а не да създават допълнителна работа. Целта не е просто съдът да работи електронно, а да работи по-ефективно, по-сигурно и по-достъпно. Електронното правосъдие трябва да бъде инструмент за по-добро правораздаване, а не допълнителен административен товар за магистратите и гражданите.

Бих подкрепила три основни направления: първо, технически одит и отстраняване на повтарящите се проблеми; второ, съвместимост между деловодните системи и електронните услуги; трето, постоянна техническа поддръжка и обучение при затруднения.

ВЪПРОС: Какви мерки ще предприемете, за да затрудните и предотвратите начините за заобикаляне на случайното разпределение на делата?

ОТГОВОР: В ЕИСС има параметри, свързани с натовареността, участието на съдиите и групите дела. Системата позволява промяна на процента на натоварване, изключване и последващо включване на съдии. Не бих приравнила тези функционалности автоматично с манипулиране. Случайността трябва да бъде защитена не само в момента на изпълнение на алгоритъма, но и при определянето на параметрите, по които той

работи. Рискът не е непременно в самия алгоритъм за случаен избор. Той може да възникне и преди алгоритъмът да бъде изпълнен — при определянето на съдиите, които ще участват, при настройките за натовареността или при избора на режим за разпределение. Затова само протоколът, показващ кой съдия е избран, не е достатъчен, за да се прецени дали случайният принцип на разпределение е спазен. Трябва да може да се установи и какви параметри са били активни към момента на избора, кой ги е определил и дали са били променяни непосредствено преди разпределението. Изключенията от случайното разпределение трябва да бъдат нормативно и организационно обосновани. Всяко преразпределение, замяна на докладчик или промяна, която влияе върху първоначалния резултат, следва да има конкретно основание, документирано по начин, който позволява последваща проверка.

Според мен случайното разпределение само по себе си не е проблем, проблем са заповедите на конкретните административни ръководители. В повечето случаи те са витиевати и позволят различна преценка в еднакви хипотези, при което крайният резултат би могъл да е определяне на желан съдия. Според мен гарантирането на случайното разпределение не се изчерпва с работата на алгоритъма. Необходимо е да се гарантира, че параметрите, по които той функционира, не могат да бъдат променяни произволно или без последващ контрол. Бих предложила няколко конкретни мерки. Първо, всяка промяна в натовареността, групите дела, включването или изключването на съдии да бъде обоснована, документирана и проследима чрез защитен електронен запис. Второ, да се въведат ясни и еднакви правила за използването на разпределението по дежурство, за отразяването на отсъствията и за повторното разпределение. Това е особено важно предвид констатациите на работната група на ВКС от 2024 г. за технически и организационни причини, довели до отклонения в равномерността на разпределението. Трето, да се разработи механизъм за автоматично откриване на необичайни отклонения — например чести изключвания на съдии, необосновани промени в натовареността или съществени разлики в разпределението между съдии в една и съща група. Четвърто, да се извършва периодичен независим технически одит, който да проверява не само алгоритъма, но и настройките, администраторските права, историята на действията и възможността за последващо възпроизвеждане на конкретното разпределение. И пето, ВСС да осъществява постоянен контрол върху прилагането на единните правила и да изисква мотивирани обяснения при установени необосновани отклонения. За мен принципът е ясен: всяко отклонение от обичайния ред трябва да има обективно основание, да бъде документирано и да подлежи на независима проверка. Целта не е да се ограничи законната организационна гъвкавост на съдилищата, а да се изключи възможността

тя да бъде използвана за неправомерно влияние върху избора на съдията докладчик.

ВЪПРОС: С какво ще стимулирате подбора и мотивацията на кандидатите за съдебни заседатели и на настоящите съдебни заседатели?

ОТГОВОР: Съдебните заседатели участват в осъществяването на правосъдието и не трябва да се възприемат като формален елемент от съдебния състав. Качеството на участието им има значение за легитимността на съдебния процес. Подборът трябва да привлича хора с добра репутация, чувство за отговорност, способност за самостоятелна преценка и готовност да участват съвестно в съдебната дейност. Необходимо е да се насърчава информираното участие на гражданите, като се осигурят прозрачност на процедурите и ясна информация за естеството на задълженията им. Мотивацията зависи и от условията, при които те участват в правораздаването. Необходими са адекватно обезщетяване, предвидима организация, своевременно уведомяване и уважително отношение към изпълняваната функция.

ВСС следва да използва правомощията си и да взаимодейства с компетентните органи, за да установява проблемите в подбора и практическото участие на заседателите и да предлага необходимите промени. Целта не е просто да се попълват списъци, а да се осигури действително отговорно гражданско участие в правораздаването.

ВЪПРОС: 5. Трябва ли да се вземат мерки за подобряване на квалификацията на съдиите и на дейността на Националния институт на правосъдието? Какви?

ОТГОВОР: Да. Професионалното развитие на съдията не приключва с назначаването му. Законодателството, обществените отношения и правните проблеми се развиват, а съдията трябва да разполага с възможност да поддържа и надгражда знанията си. Националният институт на правосъдието има съществена роля в този процес. Обучението трябва да се основава на действителните потребности на магистратите, а не да се провежда единствено заради изпълнение на формални изисквания. Бих подкрепила систематично проучване на потребностите от обучение, включително по ново законодателство, европейско право, права на човека, мотивиране на съдебните актове, работа със сложни доказателства, етика, киберсигурност и използване на нови технологии. Важно е да се развиват практически формати — анализ на казуси, дискусии по спорни правни въпроси и обмен на опит между съдии от различни инстанции. Необходимо е да се оценява не само удовлетвореността от обучението, но и неговата практическа полезност. ВСС следва да осигурява необходимите организационни и финансови условия, а Институтът — качествено, актуално и практически приложимо обучение.

ВЪПРОС: 6. С какви мерки бихте насърчили активността на съдиите да участват в общи събрания на съдилищата?

ОТГОВОР: Общите събрания са важен инструмент на съдийското самоуправление. Те дават възможност съдиите да участват в обсъждането на организационните въпроси, които пряко засягат условията им на работа и функционирането на съда. Активността не може да бъде постигната само с формално задължение за участие. Тя зависи от това дали съдиите виждат смисъл в обсъжданията и дали мнението им има реално значение. Общото събрание не бива да се превръща в церемониална процедура, при която решенията са фактически предрешени.

Същевременно съдийското самоуправление не трябва да се използва за намеса във вътрешното убеждение на съдията или за въздействие върху решаването на конкретни дела. Съдията трябва да има възможност да изрази позиция, без това да поражда опасения за професионалното му развитие или отношението към него.

ВЪПРОС: 7. Как оценявате администрацията на ВСС — адекватни ли са числеността и заплащането ѝ и какви мерки могат да подобрят качеството на работата?

ОТГОВОР: Въпросът не е само колко служители има администрацията на ВСС и колко получават, а какъв резултат осигурява този ресурс за работата на съдебната власт. Смятам, че числеността и заплащането на администрацията на ВСС трябва да се оценяват през призмата на нейната ефективност, отговорност и реален принос за работата на съдебната власт. По публично оповестени данни към 18 август 2026 г. утвърдената численост на администрацията на ВСС е 221 щатни бройки, от които 208 са заети. За юли са отчетени общо 582 905,65 евро разходи за заплати. Според мен е основателно да се постави въпросът дали тази численост и тези разходи са достатъчно добре обосновани с обема и качеството на извършваната работа. Бих предложила функционален преглед на структурата, премахване на дублиращите се дейности, дигитализация на административните процеси и ясни критерии за оценка на работата. Възнагражденията следва да бъдат съобразени със сложността на функциите, отговорностите и изискванията към съответната длъжност, при прозрачни и обективни правила. Не съм за механично съкращаване на администрацията, но не съм и за поддържане на щатове и възнаграждения без доказана необходимост и ефективност. Целта трябва да бъде администрация, която подпомага ВСС да изпълнява законовите си функции бързо, компетентно и прозрачно, а не администрацията да се превръща в самоцел. При 208 заети служители и среден месечен разход за заплати над 2800 евро на заета бройка е необходимо да има ясна обосновка както на числеността, така и на възнагражденията. Бих подкрепила преглед на функциите и работните процеси, установяване на дублиращи се дейности, оценка на необходимите експертни компетентности и анализ на

това кои административни задачи могат да бъдат оптимизирани чрез надеждни електронни инструменти. Заплащането следва да отразява отговорността, квалификацията и сложността на работата, при ясни и обективни критерии и съобразяване с бюджетните възможности. ВСС не може да изисква ефективност от съдилищата, ако самият той не е готов да оценява критично собствената си организация.

ВЪПРОС: 8. Какви мерки ще предприемете за прекратяване на практиките на масови отводи в съдилищата?

ОТГОВОР: Масовите самоотводи са симптом за дефицит на интегритет в съдебната система. Масовото нарастване на самоотводите на съдии през последните години не може да бъде разглеждано единствено като технически или процесуален въпрос. Когато явлението придобива мащаб, при който десетки съдии годишно се самоотвеждат, а в отделни съдилища се стига до последователно отстраняване на значителна част или дори на целия съдебен състав, това вече е симптом за проблем в институционалния интегритет на съдебната система.

Самият самоотвод, разбира се, не е нещо негативно. Напротив – когато съществува реален конфликт на интереси или обективно обстоятелство, което може да породи основателно съмнение в безпристрастността, самоотводът е проява на професионална почтеност. Той защитава едновременно съдията, страните и доверието в правосъдието. Проблемът възниква, когато изключението започне да изглежда като системна практика. Данните за последните години, налични на сайта на ВСС са достатъчно тревожни, за да поставят именно този въпрос. През 2025 г. са отчетени над 41 000 отвода и самоотвода, като над 91% от тях са самоотводи. Спрямо 2022 г. броят на самоотводите е нараснал с около 135%. Същевременно увеличението не може да бъде обяснено просто с нарастване на съдебната натовареност. И точно тук се появява същинският проблем с интегритета. Интегритетът на съдията не се изчерпва с това да няма личен интерес от изхода на делото. Той включва способността да упражнява независима преценка, да устоява на натиск, да не допуска външни обстоятелства да определят професионалното му поведение и едновременно с това да носи отговорността да правораздава своевременно и безпристрастно.

Именно това изисква и Етичният кодекс на българските съдии. Той поставя високи стандарти за независимост, безпристрастност, почтеност и професионална отговорност. Съдията трябва да избягва поведение, което създава основание за неговия отвод, но същевременно трябва да запазва безпристрастността си дори при силен обществен натиск и да не се поддава на външно влияние. Етичният стандарт не предполага бягство от трудните дела. Той предполага интегритет, достатъчен за тяхното независимо решаване. Затова особено тревожни са случаите, при които мотивите за самоотвод са формални, общи или недостатъчно конкретни.

Когато съдия се позовава на общата законова хипотеза, но не посочва ясно кой конкретен факт поражда съмнението в неговата безпристрастност, обществото не може да разбере дали наблюдава действителен конфликт на интереси или отстраняване от неудобно дело. В първия случай самоотводът е гаранция за интегритета. Във втория той може да се превърне в механизъм за отказ от професионална отговорност. Това е особено опасно, когато самоотводите се натрупват един след друг и в крайна сметка възпрепятстват разглеждането на делото. Тогава един инструмент, създаден да защитава правото на справедлив съд, започва да застрашава друго основно право – правото на правосъдие в разумен срок. Делото се забавя, натоварването се прехвърля върху други съдии, а страните понасят последиците от институционалната неспособност да бъде формиран независим и работещ състав. Затова въпросът не е дали съдията има право да се отведе. Въпросът е дали системата може да гарантира, че самоотводът се използва като изключителен инструмент за защита на безпристрастността, а не като удобен инструмент за избягване на отговорност.

Масовите самоотводи не доказват сами по себе си корупция, зависимости или конкретни етични нарушения. Но те са сериозен индикатор за институционална уязвимост. А когато един индикатор расте с такъв мащаб, институцията е длъжна да го изследва, а не да го оправдава.

В крайна сметка интегритетът на съдебната власт се измерва не само с това дали съдията се отстранява, когато има конфликт на интереси. Измерва се и с това дали остава на мястото си, когато делото е трудно, чувствително или неудобно и го решава независимо, професионално и мотивирано. Именно затова масовите самоотводи следва да се разглеждат не просто като статистика, а като симптоматика за възможен дефицит на интегритет и институционална устойчивост. Симптом, който изисква прозрачност, анализ на конкретните основания и реален контрол – защото доверието в правосъдието се разрушава не само от доказаната зависимост, но и от усещането, че съдът твърде лесно се оттегля от собствената си отговорност.

ВЪПРОС: 9. Как според Вас трябва да се промени възнаграждението и квалификацията на съдебните служители?

ОТГОВОР: Съдебните служители са важна част от функционирането на съдебната система. Качеството и срочността на правораздаването зависят не само от работата на съдията, но и от ефективната организация на деловодството, призоваването, обработката на документи и административното обслужване. Възнагражденията следва да се определят при ясни и обективни критерии, които отчитат длъжността, квалификацията, отговорността, сложността на задачите и реалната натовареност. Необходимо е да се избягват необосновани различия между

служители, изпълняващи сходни функции, като се отчита и спецификата на отделните органи на съдебната власт.

По отношение на квалификацията бих подкрепила системно въвеждащо и последващо обучение, съобразено с конкретните функции на служителите. Особено важно е обучението за работа с електронните системи, защитата на личните данни, информационната сигурност, процесуалните срокове и комуникацията с гражданите. Необходимо е да има ясни длъжностни характеристики, реалистично разпределение на задачите и възможности за професионално развитие. Въвеждането на нови електронни системи трябва да бъде съпроводено с обучение и поддръжка, а не да се приема, че служителите сами ще преодолеят затрудненията.

Бих подкрепила оценка на потребностите от персонал и квалификация във всеки орган, за да се насочват ресурсите там, където са действително необходими. Уважението към съдебния служител и добрата организация на неговата работа не са второстепенен административен въпрос. Те са част от условията за качествено правосъдие.

ВЪПРОС: 10. По кои групи дела ще преценявате съдиите при определяне на оценките от атестирането им? Кои критерии трябва да имат по-голяма тежест?

ОТГОВОР: При оценката следва да се отчита спецификата на правораздавателната дейност — видът и сложността на делата, процесуалните действия, доказателствените затруднения, обемът на извършената работа и условията, при които съдията я осъществява. Съпоставянето трябва да се прави между дейности, които са действително сравними. Не бих направила механично класиране на съдиите по групи дела, което не отчита различията между конкретните производства. Натовареността трябва да бъде задължителен елемент от оценката. Не може професионалният резултат да се разглежда извън условията, при които е постигнат. Броят на делата, сроковете за приключването им и инстанционната устойчивост трябва да бъдат преценявани в контекста на реалната натовареност, сложността на делата, вида на делата, състава и организацията на работа, фактическите условия, при които съдията е правораздавал. Съдия, който работи при двойно по-висока натовареност, не може да бъде оценяван по същата механична скала като съдия при съществено различни условия.

ВЪПРОС: 11. Какви мерки могат да се предприемат за предотвратяване и отстраняване на последиците от конфликти на интереси в съдебната власт?

ОТГОВОР: Смятам, че превенцията и преодоляването на конфликтите на интереси в съдебната власт изискват не само формално спазване на закона, а последователна политика за прозрачност, почтеност и институционална отговорност. На първо място, са необходими ясни правила за своевременно деклариране на частни интереси, ефективна

проверка на декларираните обстоятелства и механизми за ранно установяване на потенциални конфликти. На второ място, при установен конфликт трябва да се предприемат своевременни и законосъобразни действия за отстраняването му, включително отвод, когато са налице законовите основания, както и проверка на последиците за вече извършените процесуални действия. При данни за нарушение следва да се търси отговорност по предвидения в закона ред, независимо от длъжността на съответното лице. Особено важно е правилата да се прилагат еднакво към всички — без привилегии, зависимости или избирателност. Контролът трябва да се основава на конкретни факти и проверими доказателства, а не на предположения или лични отношения.

Бих подкрепила периодичен анализ на установените конфликти на интереси, публична отчетност при спазване на защитата на личните данни и ясни механизми за проследяване дали предприетите мерки действително отстраняват проблема.

ВЪПРОС: 12. Считате ли, че има съдилища, които са слабо натоварени, и как може да бъде оптимизирана натовареността?

ОТГОВОР: Смятам, че съществуват съществени различия в натовареността на отделните съдилища и те трябва да бъдат преодолявани чрез обективни критерии и реално преразпределение на ресурса. На първо място, е необходим периодичен анализ не само на броя на делата, но и на тяхната сложност, фактическа и правна специфика, времето за разглеждане и кадровата обезпеченост на съответния съд. За изравняване на натовареността между съдилищата бих предложила съчетание от мерки: преразпределяне на щатове при доказана необходимост, по-широко използване на законовите възможности за командироване при ясни критерии и ограничени срокове, както и оптимизиране на съдебните райони там, където анализът показва траен дисбаланс. Необходимо е обаче да се отчита и географската достъпност на правосъдието — не бива оптимизацията да води до неоправдано затрудняване на гражданите. Целта не е всички съдилища механично да получават еднакъв брой дела, а съдиите да имат съпоставима реална натовареност, съобразена със сложността на делата и необходимото време за качествено правораздаване.

С уважение, Krasimira Toncheva Doneva Digitally signed by Krasimira Toncheva Doneva Date: 2026.10.30 11:14:50 +02'00'

Красимира Донева